

2. «Довкілля та війна». URL: <http://epl.org.ua/ecology/dovkillia-ta-viina> (дата звернення 12.11.2021).
3. Тимочко Т. В. «Перспективи відновлення Сходу України на засадах збалансованого розвитку». *Екологічний вісник*. 2015. № 5. С. 2–6.
4. «Security in the Caucasus: Russian policy and military posture». Jakob Hedenskog, Erika Holmquist and Johan Norberg. February, 2018. 98 p.
5. Крим SOS онлайн-дискусію на тему «Екоцид в Криму: як притягнути Росію до відповідальності за екологічні злочини?» URL: <https://krymsos.com/ekoczyd-v-krymu-yak-prytyagnuty-rosiyu-do-vidpovidalnosti-za-ekologichni-zlochyyny/> (дата звернення 05.11.2021).

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Грушко М. В.

МЕДВЕДЧУК ТЕТЯНА ЮРІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ

Міжнародне гуманітарне право дуже часто сприймається як частина права прав людини, що застосовується у збройних конфліктах, в чому і полягає актуальність даної теми. Метою цієї роботи є розглянути сутність цих двох галузей права у багатьох суттєвих аспектах, зокрема їх походження, подібність і відмінність, що безпосередньо впливає на їх розуміння та використання як зараз, так і в майбутньому.

Питання про співвідношення міжнародного гуманітарного права (МГП) та міжнародного права прав людини (МППЛ) є одним із найбільш актуальних та неоднозначних. Незважаючи на те, що обидві ці галузі міжнародного права мають на меті захист прав осіб, історія їхнього формування та способи такого захисту суттєво відрізняються.

МГП – це сукупність міжнародних правил, встановлених договором або звичаєм, які спеціально призначені вирішувати гуманітарні проблеми, які безпосередньо виникають із міжнародного чи неміжнародного збройного конфлікту. Воно захищає людей та майно які постраждали або можуть постраждати від збройного конфлікту та обмежує права воюючих сторін в сфері використання певних методів і засобів ведення війни на свій розсуд.

Основними джерелами МГП, які застосовуються у міжнародних збройних конфліктах, є чотири Женевські Конвенції 1949 р. та Додаткових протоколів до них 1977 та 2005 років [1].

Щодо МППЛ, то це сукупність міжнародних правил, встановлених договором або звичаєм, на основі яких окремі особи та групи можуть очікувати та(або) вимагати певної поведінки чи вигод від урядів. Численні принципи та настанови, що не ґрунтуються на договорах, так зване «м'яке право», також належать до сукупності міжнародних стандартів прав людини.

Джерелами даної галузі права є насамперед Загальна декларація прав людини 1948 – декларація Генеральної Асамблеї ООН, яка у певному сенсі стала авторитетним довідником прав людини і стала основою розвитку наступних міжнародних договорів у цій сфері.

У 1966 році відбулось ухвалення двох суттєвих пактів, які є складовою Міжнародного білля про права людини (Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права). Також були прийняті й інші договори на міжнародному рівні, зокрема до найбільш ваджливих можна віднести: Конвенція про запобігання і покарання за злочини геноциду, Конвенція про статус біженців, Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти катувань, Конвенція про права дитини, Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих – мігрантів і членів їх сім'ї, Конвенція про права інвалідів, Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень.

Також слід звернути увагу на регіональні системи захисту прав людини, до яких слід віднести Африканську хартію прав людини і народів для Африки 1981 р.; Американську конвенцію з прав людини для країн Америки 1969 р.; Європейську конвенцію з прав людини для Європи 1950 року створення [2].

Тобто принципова відмінність цих двох галузей полягає в тому, що вони регулюють різні правові структури, працюють у різних контекстах і регулюють різні відносини. МППЛ більшою мірою регулює відносини між державою та окремими фізичними особами, тоді як гуманітарне право регулює дії воюючих держав і тих учасників, з якими вони стикаються.

Стосовно спільних рис слід зазначити, що початок зближення міжнародного гуманітарного права і права прав людини був встановлений на Міжнародній конференції по правах людини в Тегерані в 1968 році. На цьому форумі ООН уперше було розглянуто питання про застосування прав людини під час збройного конфлікту. Відтоді документи про права людини в більшій мірі перекликаються з концепціями, характерними для міжнародного гуманітарного права, а також насичені певними спільними ідеями, типовими для права прав людини [3].

Відповідно, дані галузі є досить близькими, але все різні, хоча дуже гармонічно доповнюють одна одну. Сюди можемо віднести наприклад підхід Міжнародного Суду ООН у справах про правові наслідки будівництва стіни на окупованій палестинській території 2004 р. та про збройні дії на території Конго 2005 р. Часто навіть застосовуються паралельно. в такому випадку кожна з них використовується відносно окремих фактів, відповідно до своїх положень. Прикладом може слугувати право на життя, котре регламентується нормами МППЛ, та за наявності збройного конфлікту буде тлумачитись відповідно до положень МГП

Також, щодо співвідношення даних галузей права, слід зазначити спільну для усіх чотирьох Женевських конвенцій статтю 3, яка безпосередньо являє собою відображення міжнародного права прав людини в МГП. Саме вона увібрала в себе основні міжнародно-правові стандарти прав людини, які мають бути дотриманні в збройних конфліктах як міжнародного, так і неміжнародного характеру, а саме: заборона насилля, всі види вбивства, каліцтва, жорстоке поводження, тортури, поруగు над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження та ін. над особами, які не беруть активної участі у воєнних діях, зокрема з тими особами зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тими, які припинили участь у воєнних діях у зв'язку з хворобою, пораненням, триманням під арештом чи з будь-якої іншої причини, поводяться за будь-яких обставин гуманно, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи вірування, статі, походження чи майнового становища чи будь-якими іншими аналогічними критеріями.

Таким чином, МГП сформувалося як галузь класичного міжнародного права, що регулювала міждержавні відносини під час війни, тоді як захист прав людини лише поступово переходив із суто національного рівня на міжнародний. Звичайно, норми МГП захищають права осіб, навіть певних категорій (поранених, військовополонених, цивільних осіб під владою ворога тощо), але МППЛ у більшій мірі характеризується формулюванням суб'єктивних прав осіб між державою. Але разом з тим, міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право корелюють між собою та взаємодоповнюють одна одну.

Список використаних джерел

1. Єлігулашвілі М., Козорог О., Короткий Т., Хендель Н. ; за ред. радника президента Товариства Червоного Хреста України з міжнародного гуманітарного права, к.ю.н. Короткого Т. Р. Київ, УГСПЛ ; Одеса : Фенікс, 2019.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / Войціховський А. В. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / Гнатовський М. М., Короткий Т. Р., Хендель Н. В. 2-ге вид., допов. Одеса : Фенікс, 2015. 92 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Грушко М. В.

МЕЛЬНИЧУК ДАРИНА РУСЛАНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ГІБРИДНА ВІЙНА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ

Офіційне визначення «гібридної війни» відсутнє в сучасному міжнародному праві. Проте окреслення цього поняття є досить важливим на сьогодні, зокрема через дії Російської Федерації на Сході України. Така ситуація ускладнюється й тим, що збройний конфлікт з Російською Федерацією не отримав належної правової оцінки, не визначений як міжнародно-правовий конфлікт, що має статус війни. Головна особливість цього конфлікту полягає в тому, що супротивник заперечує свою присутність та намагається уникнути правових наслідків за свої дії.

Міжнародне гуманітарне право визнає два види збройних конфліктів: міжнародний збройний конфлікт та збройний конфлікт неміжнародного характеру. Вперше ситуацію на Донбасі назвав неміжнародним збройним конфліктом Міжнародний Комітет Червоного Хреста 23 липня 2014 р. у своєму заклику щодо поваги сторонами конфлікту в Україні міжнародного гуманітарного права та докладання сторонами конфлікту всіх зусиль щодо пошуку, ідентифікації та репатріації тіл загинилих пасажирів авіарейсу МН17 Амстердам – Куала-Лумпур.

У зв'язку з еволюцією системи міжнародних відносин, змінилась і природа сучасних конфліктів. В інформаційному просторі широкого поширення набули терміни «гібридна війна» та «гібридна агресія». У доктрині права існує багато підходів до трактування поняття «гібридна війна» або «гібридний конфлікт».

Г. Динис зазначає, що «гібридна війна / гібридний конфлікт» – це несформовані правовідносини, учасниками, яких є державні та недержавні суб'єкти, регулярні збройні сили, нерегулярні воєнізовані формування, що поєднують традиційні та нетрадиційні